

🌀 Organisering

Foto: Terje Rakke/Norrlife/Innovasjon Norge

8

*Regjeringens mål er
å bedre koordineringen
av den offentlige innsatsen på
reiseliv og styrke samarbeidet
med og i reiselivsnæringen.*

8.1 Rammebetingelser for reiseliv

Nærings- og handelsdepartementet har ansvaret for den overordnede reiselivspolitikken i Norge, men en rekke departementer har også ansvarsområder som i større eller mindre grad berører reiselivsnæringen. Også blant underliggende etater og organisasjoner er det mange som arbeider med temaer og saker som har betydning for reiselivet i Norge.

Reiselivsnæringen er, som øvrige næringer, avhengig av de generelle rammebetingelsene for næringsvirksomhet i Norge. Dette omfatter for eksempel skatte- og avgiftssystemet, pengepolitikk, arbeidsmarkedspolitik, distriktpolitikk, miljøpolitikk, infrastruktur og generell næringspolitikk. Samtidig har også sektorpolitikk, som for eksempel fiskeripolitikk, landbrukspolitikk og samferdselspolitikk, stor innvirkning, i tillegg til den direkte reiselivspolitikken. Regjeringen er opptatt av å sikre stabile og forutsigbare rammebetingelser for næringslivet, inkludert reiselivsnæringen.

Videre påvirkes reiselivsnæringen også av politikken som utformes på regionalt og kommunalt nivå, som for

Antall destinasjonsselskap og reiselivslag fordelt på fylker

Merverdiavgift på overnatting

I 2006 ble det innført 8 prosent merverdiavgift (mva) på overnatting, men bedriftene fikk likevel rett til fullt fradrag på 25 prosent for investeringer og driftskostnader. Reglene gjaldt i utgangspunktet for campingplasser, hoteller og lignende, men for eksempel ikke for utleiehytter på gårdsbruk. Dette gjorde at næringsutøvere innenfor bygdeturismen sto i fare for å tape store beløp, noe som kunne påvirke den videre satsing i næringen. For at regelverket skal være likt for næringsdrivende innenfor samme bransje foreslo regjeringen derfor endringer i avgiftsreglene i budsjettet for 2008. Forslaget gjør at for eksempel næringsmessig utleie av hytter på gårdsbruk vil omfattes av regelverket for merverdiavgift.

eksempel reguleringsplaner og verneplaner. Kommunene og fylkeskommunene har i tillegg midler som kan benyttes til næringsutvikling, og kommunene er førstelinjetjeneste for næringslivet. Fylkesmennene har en rolle i reiselivsutvikling gjennom sitt ansvar for utvikling av regionale strategier for næringsutvikling innen landbruket, for naturforvaltning og for miljøtiltak.

De offentlige midlene til næringsutvikling er i dag i all hovedsak samlet i Innovasjon Norge. Det er Innovasjon Norge som får det operative ansvaret for gjennomføringen av mange av oppgavene som følger av strategien. Også andre underliggende organer som Statens Vegvesen, Norges forskningsråd, Norsk Designråd, SIVA, Riksantikvaren og Direktoratet for naturforvaltning forvalter virkemidler som har betydning for næringslivet generelt og reiselivet spesielt.

Det at mange ulike offentlige aktører på flere forvaltningsnivå har innvirkning på reiselivet, stiller høye krav til koordinering og samordning. Dette er viktig for å sikre at hensynet til reiselivsnæringen vurderes på lik linje med og veies opp mot andre hensyn og at den offentlige innsatsen rettet mot reiseliv er effektiv og helhetlig.

Et godt samarbeid og en klar arbeidsdeling med næringen selv er en viktig forutsetning for en koordinert offentlig sektor. Det offentlige har ansvar for den generelle politikktutformingen og for politikk og innsats rettet mot reiselivsnæringen, mens næringen har ansvar for selve produksjonen av reiselivstjenestene. Myndighetene vil også i noen grad kunne bidra med støtte til produkt- og reisemålsutvikling i reiselivsnæringen. Noen oppgaver, som for eksempel markedsføring, bør utføres i samarbeid mellom offentlige myndigheter og næringen.

8.2 Samordning i offentlig sektor

Regjeringen er opptatt av at reiselivspolitikken og innsatsen på reiselivsområdet samordnes på og mellom alle nivåer, både på statlig og regionalt nivå, samt mot virkemiddelapparatet.

Det overordnede ansvaret for reiselivspolitikken skal ligge i Nærings- og handelsdepartementet. Derfor skal reiselivsarbeidet i departementet styrkes, og det vil bli opprettet en egen seksjon i Nærings- og handelsdepartementet med særskilt ansvar for reiselivspolitikken. Ansvaret for de andre relevante politikkområdene vil fremdeles

Ulike departementers arbeid knyttet til reiseliv

- Nærings- og handelsdepartementet bevilger midler til profilering av Norge som reisemål i inn- og utland og til utvikling av reiselivsnæringen
- Landbruks- og matdepartementet bevilger midler til profilering av Norge som reisemål i inn- og utland og til utvikling av det bygdebaserte reiselivet
- Kommunal- og regionaldepartementet støtter reiselivet gjennom bevilgninger til kommuner og fylkeskommuner og Innovasjon Norge
- Samferdselsdepartementet tilrettelegger infrastruktur, herunder Nasjonale turistveger og styrker kollektivtransporten gjennom offentlig kjøp av persontransport på jernbane, kortbaneruter og Hurtigruten.
- Miljøverndepartementet har ansvar for forvaltning av natur, kulturminner og kulturmiljøer og landskap, arealplanlegging og friluftsliv
- Kunnskapsdepartementet har ansvaret for opplæring og kunnskapsutvikling innenfor reiseliv
- Fiskeri- og kystdepartementet arbeider med utvikling av marint basert reiseliv og kystkultur, samt bruk av norsk sjømat
- Kultur- og kirkedepartementet har ansvar for å fremme kvalitet, tilgjengelighet og mangfold i kulturlivet gjennom bidrag til kulturinstitusjoner og -aktiviteter og for å sikre gode rammebetingelser for idrettsaktiviteter og film og andre medier
- Utenriksdepartementet har ansvar for generell Norgesprofilering og for å fremme norsk næringslivs interesser, inklusive reiselivsnæringen, i utlandet

ligge hos de enkelte fagdepartementene. Regjeringen understreker betydningen av godt samarbeid og god koordinering mellom de ulike departementene som arbeider med saker som berører reiselivsnæringen. For å følge opp reiselivsstrategien på politisk nivå, vil det bli innkalt til halvårlege møter på statssekretærnivå. Møtene vil bli ledet av Nærings- og handelsdepartementet. I tillegg vil det bli opprettet et samordningsforum på embetsnivå. Forumet vil bestå av departementsrådene i de departementene som i stor grad arbeider med reiseliv.

Det bevilges et relativt stort beløp over det offentlige budsjettet, både fra statlig og regionalt nivå, til profilering av Norge som reisemål og utvikling av ulike deler av reiselivsnæringen. Det finnes imidlertid i dag ingen oversikt over summen av offentlige bevilgninger til reiselivsnæringen i Norge. Regjeringen vil derfor utrede hva som brukes av offentlige midler til reiselivsnæringen i Norge. Utredningen vil omfatte både nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå.

For å få mest mulig ut av ressursene som bevilges til reiseliv, ønsker regjeringen også å bedre samordningen av oppdraget til Innovasjon Norge på reiselivsfeltet. Dette vil bli gjort gjennom det nylig opprettede samarbeidsforumet for departementer (Nærings- og handelsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet og Landbruks- og matdepartementet) som bevilger midler til Innovasjon Norge.

Regjeringen ønsker gjennom forvaltningsreformen (St. meld nr. 12 (2006–2007) Regionale fortrinn – regional fremtid) å styrke det regionale nivået. Som en del av reformen er det besluttet å endre eierskapet for Innovasjon Norge fra 2010. Innovasjon Norge skal eies av staten og regionene i fellesskap. Videre skal SIVA og regionene i fellesskap opprette regionale innovasjonsselskaper. I tillegg skal det opprettes regionale forskningsfond, og regionene skal utvikles videre som regionale utviklingsaktører. Gjennom forvaltningsreformen legger man opp til et tett, forpliktende samarbeid mellom nasjonalt og regionalt nivå. Intensjonen er at det regionale potensialet kan utnyttes bedre og legge grunnlaget for en næringspolitikk som er bedre tilpasset regionale forutsetninger og muligheter, for eksempel innen reiseliv. Et bredt lokalt partnerskap og samarbeid med næringslivet er viktig.

Regjeringen er også opptatt av god samordning mellom offentlige aktører på regionalt nivå som jobber med saker som er relevante for reiselivet. Regjeringen er positiv til mulige initiativ som vil kunne styrke en slik samordning der det er formålstjenlig for reiselivsarbeidet på lokalt og regionalt nivå. I den forbindelse vil for eksempel Innovasjon Norges rolle i forhold til de regionale reiselivsselskapene også kunne vurderes.

Det er viktig at innsatsen rettet mot reiselivet fra underliggende etater og organisasjoner er koordinert. Regjeringen vil derfor opprette en koordinerende gruppe for underliggende etater og virkemiddelaktører som i stor grad arbeider med reiselivsnæringen, for eksempel Innovasjon Norge, Statens Vegvesen, Norges forskningsråd, Norsk Designråd, SIVA, Riksantikvaren og Direktoratet for naturforvaltning. Ansvar for gruppen legges til Innovasjon Norge.

8.3 Samarbeid med og i reiselivsnæringen

Regjeringen ønsker å invitere reiselivsnæringen til et tettere, mer formalisert samarbeid, slik man har gjort i maritim sektor gjennom Marut. Regjeringen foreslår å omgjøre nærings- og handelsministerens kontaktutvalg til en mer permanent gruppe, et strategisk råd for reiseliv, som det sentrale organet i samarbeidet. Rådet bør møtes to–tre ganger i året. Videre bør det etableres et arbeidsutvalg for å tilrettelegge og forberede møtene i Strategisk råd for reiseliv, samt ivareta behovet for løpende dialog og koordinering mellom næringen, fagbevegelsen, virkemiddelapparatet og berørte departementer. Det foreslås i tillegg å opprette et sekretariat som får ansvaret for det daglige arbeidet, med spesielt fokus på å koordinere næringens aktiviteter og innspill. Nærings- og handelsdepartementet vil bidra med deler av finansieringen, forutsatt at næringen også bidrar med finansiering og påtar seg ansvaret for sekretariatet.

En viktig del av samarbeidet mellom virkemiddelapparatet og reiselivsnæringen, foregår gjennom Markedsstrategisk råd. Regjeringen vil videreføre ordningen med at Innovasjon Norge og reiselivsnæringen i fellesskap blir enige om strategier, markedsprioriteringer, aktiviteter og budsjetter i Markedsstrategisk råd (se også omtale i kapitlet om markedsføring og profilering).

Det finnes i dag mer enn 150 landsdels-, fylkes-, destinasjons- og kommunale selskaper som jobber med reiselivsmarkedsføring og vertskapsrollen. De fleste eies av både private og kommunale og fylkeskommunale aktører og forvalter betydelige midler. Selskapene er ikke organisert i en fast struktur. I flere fylker foregår det nå en sammenslåing til færre selskaper som dekker et område som er naturlig for de reisende å se i sammenheng, uavhengig av de kommunale grensene. Det er mange små aktører, og regjeringen er positiv til prosesser som gir mer fleksible og slagkraftige landsdels-, fylkes-, destinasjons- og kommunale reiselivsselskaper.

Det er behov for større grad av samarbeid og koordinering på tvers av de tre fylkeskommunene i nord. Det er viktig å finne løsninger som ivaretar landsdelens interesser og behov og som gir god dynamikk med andre relevante tiltak. Regjeringen har god dialog med de nordligste fylkeskommunene og reiselivsnæringen i dette området for å se nærmere på en mulighet for å etablere en samarbeidsarena for reiseliv i landsdelen (Arctic Norway). Målet er å styrke reiselivsnæringen i nord.

For å styrke samarbeidet mellom Innovasjon Norge og reiselivsnæringen ytterligere, vil regjeringen be Innovasjon Norge om å inngå strategiske partnerskap med relevante aktører. Et eksempel på en relevant aktør er

Avinor. Norge har betydelig potensial innenfor kortferier og fly-og-kjør-ferier. Dette er ferieformer som forutsetter god flytilgjengelighet fra viktige utenlandske markeder. For å kunne ta større andeler av feriemarkedet fra Asia og USA, er det også viktig å jobbe for å etablere et bedre flytilbud fra disse regionene. En samarbeidsavtale skal sikre gjensidig kompetanseutveksling mellom de to organisasjonene om markedsmuligheter for norsk reiseliv og luftfarten. I tillegg vil man se på felles tiltak for å løse ut markedspotensialet for flybårne utenlandske turister inn til Norge.

8.4 Tiltak

- Regjeringen vil benytte kunnskapen i reiselivsnæringen og vil videreføre ordningen med at Innovasjon Norge og reiselivsnæringen i fellesskap blir enige om markedsprioriteringer i Markedsstrategisk råd.
- Regjeringen har god dialog med de nordligste fylkeskommunene og reiselivsnæringen i dette området for å se nærmere på en mulighet for å etablere en samarbeidsarena for reiseliv i landsdelen (Arctic Norway).
- Regjeringen vil bedre samordningen av oppdraget til Innovasjon Norge på reiselivsfeltet gjennom det nylig opprettede samarbeidsforumet for departementer som bevilger midler til selskapet.
- Regjeringen vil styrke Nærings- og handelsdepartementets arbeid med reiselivsnæringen og opprette en egen seksjon i departementet med særskilt ansvar for reiselivspolitikken.
- Regjeringen vil sikre god koordinering av reiselivsrelaterte saker, og det vil bli innkalt til halvårlige møter på statssekretærnivå for å følge opp reiselivsstrategien.
- Regjeringen vil opprette et samordningsforum for reiseliv på embetsnivå.
- Regjeringen er positiv til mulige initiativ som vil kunne bedre samordningen om reiselivsarbeid på regionalt nivå.
- Regjeringen vil sette i gang en utredning som skal se nærmere på hva som brukes av offentlige midler til reiselivsnæringen i Norge. Utredningen vil omfatte både nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå.
- Regjeringen vil formalisere samarbeidet mellom reiselivsnæringen og myndighetene på lignende måte som man har gjort i maritim sektor gjennom Marut. Dette innebærer:
 - Kontaktutvalget for reiseliv gjøres om til et strategisk råd for reiseliv og blir det sentrale organet i samarbeidet.
 - Det opprettes et arbeidsutvalg bestående av Nærings- og handelsdepartementet, eventuelt andre departementer, relevante bransjeorganisasjoner, fagbevegelsen og virkemiddelaktører.
 - Det opprettes et sekretariat som koordinerer det løpende arbeidet. Ansvar for sekretariatet legges til næringen selv, med støtte fra Nærings- og handelsdepartementet.
- Regjeringen vil opprette en koordinerende gruppe for underliggende etater og virkemiddelaktører som i stor grad arbeider med reiselivsnæringen, for eksempel Innovasjon Norge, Statens Vegvesen, Norges forskningsråd, Norsk Designråd, SIVA, Riksantikvaren og Direktoratet for naturforvaltning.
- Regjeringen vil be Innovasjon Norge om å inngå strategiske partnerskap med relevante aktører i reiselivsnæringen.